

علی مصفا:

اولین بار بود که حرف آخر را من می‌دمم

■ **شرق:** کارگردان، تهیه‌کننده، نویسنده فیلمنامه و بازیگر مرد برای فیلم «پله آخر» در یک نام خلاصه می‌شود: علی مصفا. نشریه روزانه جشنواره «کارلووی واری» در مورد فیلم جدید مصفا که در جشنواره چک حضور دارد با او گفت‌وگو کرده است. در این گفت‌وگو مصفا از کارگردانی و بازیگری همزمان و حضور همسرش در فیلم گفت.

■ **چرا مفهوم «فیلم در فیلم» را برای فیلم «پله آخر» انتخاب کردید؟**

فریبنده‌ترین چیز در مورد ساخت فیلم‌ها و آنچه که پشت صحنه اتفاق می‌افتد برای من پوچی کل فرآیند است، موقعیت‌های کمک که در آن گروهی از کودکان در سن رشد سعی می‌کنند ناتوانی خود برای فهم دنیای بزرگسالان را توجیه کنند، شاید همین امر است که سینما را یکی از صادق‌ترین حرفه‌های جهان می‌کند. بنابراین من همیشه علاقه‌مند به اجرای این تفسیر در فیلم بودم اما حقیقت این است که این یک مفهوم «فیلم در فیلم» به این معنا که ما را به این باور می‌رساند که هرچه در فیلم رخ می‌دهد قسمتی از فیلم که فیلمبرداری شده نیست، بلکه بخشی از زندگی شخصیت بازیگر زن است، بازیگری که شغلش این است که مجذوب کند و البته این هم به نوعی پوچ است.

■ **در این فیلم در کنار کارگردانی، بازی هم کرده‌ای. این‌امر چگونه فیلمست را تحت‌تاثیر قرار داد؟** این حقیقت که بازیگر نقش اول زن فیلم، همسرت در زندگی واقعی است چطور؟

در اغلب موارد این امر، شرایط را آسان‌تر کرده بود. در مورد بازی خودم مجبور نبودم شخص دیگری را به کاری که می‌خواستم انجام دهم وادار اما در آن واحد فرصت استراحت در پشت دوربین و فکر کردن برای زمان و گزینه‌های دیگر را هم نداشتم. باید به داستان فیلم بازمی‌گشتم و به طور مداوم باید به پشت دوربین رجوع و در مورد بازی خودم هم فضاوت می‌کردم. این واقعیت که خودم هم تهیه‌کننده فیلم بودم برخی اوقات واقعا من را گیج می‌کرد. بازی کردن نقش همسر شریک زندگی‌م در فیلم نیز مساله جدیدی نبود و بعد از چندین فیلم با یکدیگر، به آن عادت کرده بودیم اما نمی‌توانم انکار کنم که شرایط قبل از ازدواجمان دشوارتر بود. ■ **کارگردان همسران بودن برای شما مشکل عمده‌ای ایجاد نکرد؟** این یک وضعیت غیر معمول است.

واقعا هست، مخصوصا زمانی که عادت کرده باشی که توسط همسرت در جزئیات دیگر زندگی اداره شوی. این در حقیقت اولین فرصت در طول دهه گذشته بود که من حرف اول و آخر را می‌زدم!

■ **برای شما بازیگری فقط یک شغل است یا بعدی جادویی در آن می‌بینید؟**

من خودم هیچ‌وقت نتوانستم بازیگری را به عنوان یک شغل برای خودم ببینم، زیرا من یک بازیگر حرفه‌ای مانند بسیاری از همکارانم نیستم و انتظاف‌پذیری لازم را برای پذیرش نقش‌ها و شخصیت‌های متنوع ندارم. بنابراین باید روی شخصیت‌های خودم تکیه کنم و همزمان امیدوار باشم که اتفاقی مانند سحر و جادویی که گفتی رخ دهد.

هفت هنر

سر یال استغای مدیران تئاتر در فصل تازه

■ **شرق:**مدیرکل جدید مرکز هنرهای نمایشی نیز نتوانست به روند استغفاهای تئاتری‌ها پایان دهد. در حالی که قرار بود تالاسمی ترکیب جدید شورای حمایت تئاتر حرفه‌ای از سوی قادر آشنا معرفی شوند، یکی از اعضای حقوقی این شورا که بر اساس سمت خود در این شورا راه پیدا کرد، بود، استغفا داد. «محمدمهدی خاتمی» مدیرعامل انجمن هنرهای نمایشی ایران نامه استغای خود را در مدیر کل هنرهای نمایشی ارائه داد و به نظر می‌رسد جای خود را به «براهیم گلهم‌زادار» داد که پیش از این در استان ایزر معاصون هنری «قادر آشنا»- رییس مرکز هنرهای نمایشی- بوده‌است. به گزارش مهر، شنیده‌ها حاکی از آن است که محمدمهدی خاتمی مدیرعامل انجمن هنرهای نمایشی ایران نامه استغای خود را به قادر آشنا مدیرکل هنرهای نمایشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ارائه داده است.

ادامه از صفحه اول

توصیه‌ای به «لیلا»

فیلم «پله آخر» را ندیده‌ام اما با شناختی که از علی مصفا دارم، می‌دانم از آن جمله هنرمندانی است که به ذائقه هنری خود وفادار مانده است و در تمام این سال‌ها تلاش داشته در مقابل کلیشه‌های سیاسی و تجاری به انفعال کشیده نشود. از او بعید نیست که بتواند در کنار همسر هنرمندی مانند لیلا حاتمی بدرخشد و فیلمی بسازد که در عرصه‌های بین‌المللی هم موفقیت کسب کند. به لیلا توصیه دارم و آن این است که او باید بداند این موفقیت‌ها کار او را در مقابل مخالفان سینمای ایران سخت‌تر می‌کند. او باید به سینمای ایران و کشورش وفادار بماند. مبادا فشارها او را نیز مجبور به مهاجرت کند.

بزرگ‌ترین جشن امضای کتاب در ایران با حضور ۵۰ نویسنده، تصویرگر و مترجم کتاب‌های برگزیده کودک و نوجوان که در فروشگاه مرکزی شهر کتاب برگزار می‌شود تولد «فهرست لاک‌پشت پرنده» را جشن می‌گیرند. «مهدی حجوتی» مدیرمسوول فصلنامه تخصصی ادبیات کودک و نوجوان با تأیید این خبر به «شرق» گفت: «با اینکه تهیه فهرست کتاب‌های مناسب، برای خانواده‌ها حرکتی باسابقه است، اما لاک‌پشت پرنده به این دلیل که به ارایه فهرست بسنده نکرده و برای معرفی و عرضه کتاب‌های مناسب هم تلاش می‌کند، حرکتی نو است.»وی با بیان اینکه در میان نویسندگان، تصویرگران و مترجمان حاضر در این جشن، جمعی از باسابقه‌ترین و برجسته‌ترین‌های کشور حضور دارند، گفت: «اسامی به‌زودی اعلام می‌شود، اما طبیعی است که این افراد کسانی‌اند که در فصل‌های بهار، تابستان و پاییز کتاب داشته و کتاب‌هایشان به فهرست راه پیدا کرده است.»همچنین مزگان ریسیی امجد، مدیر فروشگاه شهر مرکزی کتاب با اعلام این خبر افزود: «لاک‌پشت پرنده فهرستی از کتاب‌های مناسب برای کودکان و نوجوانان است که با همکاری فصلنامه تخصصی پژوهشنامه ادبیات

کودک و نوجوان و موسسه شهر کتاب تهیه می‌شود.»به گفته وی گروهی از منتقدان و کارشناسان پس از بررسی کتاب‌های هر فصل، فهرستی از کتاب‌های مناسب را که شایسته معرفی به خانواده‌ها و کودکان و نوجوانان هستند، در فهرستی به عنوان لاک‌پشت پرنده، تدوین می‌کنند. مهدی حجوتی مدیر مسوول پژوهشنامه نیز درباره این مراسم گفت: «در این مراسم از فهرست سه فصل بهار، تابستان و پاییز سال ۱۳۹۰ رونمایی و نتیجه بررسی کتاب‌های این سه فصل و فهرست کتاب‌های منتشرشده در این فصل‌ها که به فهرست راه یافته است،

ارایه می‌شود.»وی افزود: «دوستان فروشگاه مرکزی شهر کتاب، تلاش کرده‌اند همه این کتاب‌ها را گردآوری و ارائه کنند.»مزگان امجد نیز گفت: «در این مراسم که بزرگ‌ترین جشن امضای کتاب در ایران محسوب می‌شود،

«فهرست لاک‌پشت پرنده» رونمایی می‌شود

۵۰ تصویرگر، نویسنده و مترجم در بزرگ‌ترین جشن امضای کتاب ایران

میزهای جداگانه‌ای برای خردسالان (پیش از دبستان)، کودکان (دبستانی) و نوجوانان در نظر گرفته شده است و نویسندگان، مترجمان و تصویرگران کتاب‌های رایافته به فهرست لاک‌پشت پرنده، به تفکیک گروه سنی مخاطبان خود، درباره کتاب‌های خود با چپه‌ها و بزرگ‌ترها گفت‌وگو و کتاب‌هایشان را برای انسان امضا می‌کنند.»مهدی حجوتی همچنین گفت: «در این مراسم، داوران و کارشناسان ارزیابی‌کننده کتاب‌ها نیز حضور دارند و درباره کتاب‌های راه‌افته به فهرست، توضیح می‌دهند و کارکردها و کاربرد این کتاب‌ها را برای خانواده در صورت نیاز تشریح می‌کنند.»وی با بیان اینکه در میان نویسندگان، تصویرگران و مترجمان حاضر در این جشن، جمعی از باسابقه‌ترین و برجسته‌ترین‌های کشور حضور دارند، گفت «به‌زودی فهرست

نویسندگانی که در این مراسم حضور دارند، اعلام خواهد شد. اما طبیعی است که این افراد کسانی‌اند که در فصل‌های بهار، تابستان و پاییز کتاب داشته و کتاب‌هایشان به فهرست راه پیدا کرده است.»مزگان ریسیی امجد، مدیر فروشگاه شهر مرکزی کتاب با اعلام این خبر که بزرگ‌ترین جشن امضای کتاب ایران روز چهارشنبه ۲۸ تیر از ساعت ۱۷ در فروشگاه مرکزی شهر کتاب برگزار می‌شود، از کودکان، نوجوانان و خانواده‌ها برای حضور در این مراسم دعوت و اظهار امیدواری کرد ادامه چنین برنامه‌هایی در فروشگاه مرکزی شهر کتاب باعث اشتی خانواده‌های ایرانی با کتاب و کتابخوانی شده و سرانه مطالعه را بالا می‌برد.به گفته حجوتی «لاک‌پشت پرنده به ضمیمه مجله فصلنامه «پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان» منتشر می‌شود و تاکنون دو شماره از آن منتشر شده‌است و سومین شماره مجله نیز همزمان با برگزاری جشن عرضه خواهد شد.»وی موضوع سومین شماره پژوهشنامه را «قدنان داستان‌های شخصیت‌محور» در ادبیات کودک و نوجوان ایران ذکر کرد و گفت: در این شماره علاوه بر مقاله‌های تالیفی و ترجمه‌ای در این زمینه، گزارشی از یک میزگرد با حضور مرضیه برومند، فریدون عموزاده‌خلیلی و وحید نیکخواه‌آزاد ارائه شده است.

استین از دانمارک برای «تشویق» در سال ۲۰۰۹، مارتا ایسبووا بازیگر «جندهای شب» از جمهوری چک در سال ۲۰۰۸، الویرا مینکوگژ اسپانیایی برای بازی در فیلم «پودور» در سال ۲۰۰۷ و مگی جیلنهال آمریکاییی برای فیلم «شری عزیز» تعلق گرفته بود. فیلم‌های «پذیرایی ساده» به کارگردانی مانی حقیقی، «یک خانواده محترم» مسعود بخشی و «برش» امیر نادری از دیگر آثار کارگردانان ایرانی بودند که در چهل و هفتمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم کارلووی واری حضور داشتند. جشنواره کارلووی واری که هر ساله در شهر کارلووی واری (یا «کارلسباد» به زبان‌های آلمانی و انگلیسی) در غرب جمهوری چک برگزار می‌شود یکی از جشنواره‌های بسیار مهم و معتبر اروپا و از قدیمی‌ترین و با سابقه‌ترین جشنواره‌های سینمایی دنیاست. این جشنواره در سال ۱۹۶۴ و اندکی پس از پایان جنگ جهانی دوم افتتاح شد، از سال ۱۹۴۸ بخش رقابتی در آن به وجود آمد و اولین هیأت داوران بین‌المللی در سال ۱۹۵۱ به آن افزوده شد. جشنواره تقریباً هر سال (گاه با تاخیرهایی چندساله) در شهر کارلووی واری برگزار شد اما عملاً تا سال ۱۹۹۰ و فرو ریختن دیوار آهنین بلوک شرق یک ابزار تبلیغاتی رژیم کمونیستی چکسلواکی و هم‌پیمان‌های آن در مسکو و سایر کشورهای اروپای شرقی بود. پس از آن، جشنواره کارلووی واری رونق و اعتباری بین‌المللی کسب کرد و از بیست و نهمین دوره در سال ۱۹۹۴ با حضور چهره‌های سرشناس بین‌المللی به طور پیوسته به کارش ادامه داد و بر اهمیتش افزوده شد.

«لیلا حاتمی» بهترین بازیگر زن «جشنواره کارلووی واری»

سیمای زنی در دوردست

اتفاق خوش یمن

بیژن میرباقری: اصولاً با توجه به شرایط فعلی سینمای ایران، هر گونه جایزه و دیده شدن در سطح جهان برایمان مهم و با شکوه است و باید از آن استقبال کرد. این اتفاق و کسب جایزه «کارلووی‌واری» توسط خانم «حاتمی» را باید اتفاق خوش‌یمنی بدانیم. لیلا حاتمی بازیگر خوب و بسیار ارزشمندیی است که این جایزه برای خودش نیز بسیار مهم خواهد بود. اما آنچه که بیش از کسب جایزه برای خود حاتمی باید مهم باشد، برای بازیگران دیگر حایز اهمیت است، اینکه به بازیگری نگاه شود که پس از یک دهه فعالیت موفق صنفی همچنان می‌تواند در سطح جهان مورد توجه قرار گیرد، می‌تواند الگویی باشد برای دیگران و انگیزه‌های آنها را برای دیده شدن تقویت کند.

آن هفت سال پیش نوشته شده و به علت منصرف شدن تهیه‌کنندگان متعدد در مراحل مختلف، سرتاج‌نامچار شده خود سرمایه تهیه آن را به عنوان یک فیلم مستقل فراهم و نقش اول مرد را نیز بازی کند، یادآوری کرده که نقش اول زن از ابتدا برای لیلا حاتمی نوشته شده بود. جایزه بهترین بازیگر زن جشنواره کارلووی واری در دوره‌های قبل به ترتیب به استاین کریستسن برای بازی در فیلم آلمانی «تارمثری» در سال ۲۰۱۱، آنه دموستیه برای بازی در فیلم فرانسوی «دوران کودکی بد» در سال ۲۰۱۰، پاپریکا

شمقدری: اجماع نگاه نظام، انحلال «خانه سینما» است

نمی‌توانیم بگذاریم و امیدوارم که ان‌شاءالله بعد از این جلسه این صنفی که اینجا حضور دارند کارشان را شروع کنند.»شمقدری تأکید کرد: «در شورای عالی سینما هم به نتیجه‌ای قطعی رسیدیم که کار صنف کار مستقلی است و نباید آلوده به هیچ چیز دیگر شود. اگر صنف قانونی خواستند کار مشترک انجام دهند اسمش می‌تواند هر چیز باشد. به نظر من خانه سینما با ماهیت قبلی نمی‌تواند باشد. این مجموعه اگر بخواهند بروند کار سیاسی کنند با مجوز وزارت کشور می‌توانند اما نباید کار صنفی را گروگان بگیرند. در اینجا باید بگویم چون شکاله قبلی غلط بود اگر من هم رییس خانه سینما می‌شدم در آن ساختار شاید همین اتفاقات می‌افتاد.»شمقدری تأکید کرد: «جماع نگاه نظام این است که خانه سینما را این ساخت نمی‌دهیم، این حجم کار ما اثرزوی می‌گیرد اما بدون صنف نمی‌توانیم این کارها را به خوبی انجام دهیم.» غیرقانونی اعلام کرد، شورای فرهنگ عمومی بود که اتفاق

بالای ۹۰ فیلم است.»ین مقام مسوول تصریح کرد: «ما به عنوان مسوول سینمای ایران نگاه کلان در این حوزه داریم و این آمارها حقیقی است.» وی در بخش دیگری از سخنانش گفت: «مگر مثل قبل باشد و مطالبات روی زمین باشد سیستم راحت است.»وی تأکید کرد: «صنعت سینمای ایران نیاز دارد صنوف قانونمند در آن کار کنند و ماموریت‌های سینما را بر عهده بگیرند و در این فضا بسیاری از تصدی‌گری‌های دولت بر عهده صنف می‌افتد. صنف قانونی می‌تواند بحث بیکاری را نیز مهار کنند و امنیت شغل اینجا معنا پیدا می‌کند که ورود افراد متفرقه به حوزه سینما را مدیریت کنند و البته راه ورود را هم به صورت کارآمد تعریف می‌کنیم.»رییس سازمان سینمایی در بخش دیگری از سخنانش خبر داد تنها دو، سه ماه دیگر می‌تواند در این حوزه-صنوف-وقت بگذارد و تأکید کرد: «اگر تا دو، سه ماه دیگر بحث صنف به سرانجام نرسد اولویت‌ها جابه‌جا می‌شوند و ما وقت زیادی

ادب‌و‌هنر

گفت‌وگوی «لیلا حاتمی»

با نشریه روزانه «جشنواره کارلووی واری»:

حرکت سینمای ایران از «کلیشه» به «شوع»

■ **شرق:** لیلا حاتمی، بازیگر زن ایرانی ستاره اولین فیلم برنده اسکار این کشور هم هست: این روزها در چک است و برنده جایزه گوی یلورین بهترین بازیگر زن برای فیلم «پله آخر» شده‌است؛ با فیلمی که «علی مصفا» همسرش نوشته و کارگردانی کرده‌است. حاتمی در خانواده‌ای بزرگ رشد که خون سینما در آن جریان داشت. پدرش یکی از کارگردانان مشهور ایرانی است. لیلا در زمان کودکی نیز در فیلم‌های او نقش ایفا می‌کرد. حاتمی که در گذشته دانشجوی مهندسی برق بوده، امروز یک ستاره بین‌المللی سینماست.

■ **همسران** با انتخاب شما به عنوان بازیگر نقش اول فیلمش در حقیقت به‌طور کتابه‌ای می‌خواست بازیگری را انتخاب کند که هرچه او بگوید انجام دهد؟

(با خنده) من همیشه این شیوه را دوست داشتم. زمانی که بازی می‌کنم به کارگردان گوش می‌دهم و تحت فرمان او هستم.

■ **غالباً در فیلم‌هایت نقش «لیلا» را بازی می‌کنی. تفاوت «لیلا» روی صحنه با «لیلایی» که اکنون اینجا نشسته‌است در چیست؟**

درواقع، این بار نام نقش «لیلی» است. من لیلاهای زیادی را بازی کرده‌ام و این یک حقیقت است اما این بار این نقش یک لیلی است. تفاوت لیلا و لیلی در فرهنگ ما یک تفاوت ظریف است. زیرا لایلا یک اسم مرسوم است اما لیلی پیچیده‌تر است. این نام به یک خانواده اصل، نه لزوماً ثروتمند اما با یک پس‌زمینه خوب بر می‌گردد و نام لیلی یکی از نام‌های شخصیت اشعار ماست که به داستانی عاشقانه مربوط به قرن ششم، بازمی‌گردد. بنابراین لیلی نماینده زن جوان و زیباست.

■ **ریشه‌های عمیق فرهنگ ایرانی واقعا در فیلم دیده می‌شوند این‌طور نیست؟** از نظر داستان غیرخطی با واقعیت‌های مجازی مانند‌رویا؟ در نتیجه لیلی چیزی از این دست را به ما نشان می‌دهد؟

لیلی یک نام ایرانی است. در حالی که لیلا یک اسم عربی است اما لیلی از آنجایی که در ادبیات ما اهمیت دارد بیشتر ایرانی محسوب می‌شود.

■ **چه بخشی از این نقش بیش از همه برایت چالش‌برانگیز یا جذاب بود؟**

آنچه که من در مورد این شخصیت دوست داشتم این بود که او دروغ می‌گوید و این عین حقیقت است. چیزی که در بسیاری از فیلم‌ها آن را نمی‌بینی. دروغ گفتن برای هیچ، اما این «هیچ» هنرینه‌های زیادی را با خودش همراه دارد و فضیه را بسیار جدی می‌کند، حتی ممکن است به اندازه یک زندگی تمام شود. اما او دروغ می‌گوید برای هیچ و من این را دوست دارم.

■ **فکر می‌کنی که او چرا به این آسانی دروغ می‌گوید؟**

زنان این کار را می‌کنند. من به خاطر دارم که خودم هم این کار را انجام می‌دادم. به عنوان مثال من گاهی برای خودم دسته‌گل می‌فرستم و به روی خودم هم نمی‌آورم. اما خود من این کار را کر-ه بودم! آن زمان بسیار جوان بودم. فکر می‌کنم زنان این قبیل اتفاقات را دوست دارند.

■ **در صورت‌ها همین امر انگیزه شخصیت لیلی در فیلم «پله آخر» برای دروغ گفتن است و مشکلات بسیاری را رقم می‌زند؟**

من فکر می‌کنم در این فیلم دروغ‌ها حتی برای این مساله هم نیست، او برای این کارها برنامه‌ریزی نکرده است. او می‌خواهد خودش را مهم کند. او این کارها را انجام می‌دهد ولی برایشان برنامه‌ریزی نکرده‌است.

■ **قبلاً گفته‌اید که سینمای ایران در حال حاضر نوعی رسالتس را تجربه می‌کند. فکر می‌کنید این از کجاشنات‌گرفته‌است؟**

این مختص زمان حاضر نیست، نمی‌خواهم بگویم اکنون بهتر است بلکه می‌گویم امروز متنوع‌تر شده است. به طور مثال سال‌های گذشته ما فقط یک کلیشه داشتیم و فکر می‌کردیم که این کلیشه برای جهان خارج جذاب است و این عجیب است که ما سال‌ها همان کلیشه را دنبال می‌کردیم و شاید شجاعت تجربه کردن چیزهای متفاوت را نداشته‌یم.

■ **اما فیلم‌های داخلی مطمئناً متنوع‌تر و جذاب‌تر از آنهایی است که صادر شده‌اند.**

ما در داخل این شجاعت را داریم. اما فکر می‌کنم بعد از موفقیت فیلم «جدایی نادر از سیمین»، یا حتی قبل از آن، می‌توانم بگویم در داخل کشور نسل جدیدی از کارگردانان (در مورد همسرم صحبت نمی‌کنم. او را کنار می‌گذارم زیرا اولین فیلم او مربوط به هشت سال پیش است) شکل گرفته چیزی که از آن می‌گویم این است که پنج سال پیش بسیاری از کارگردانان نسل جدید مورد توجه نبودند. به عنوان مثال تنها یک یا دو هنرمند وجود داشتند و همه به قوانین پایدی و تکنیک‌های اولیه احترام می‌گذاشتند. این چیز جدیدی رای من به عنوان یک بازیگر است و سال‌های گذشته شرایط به این گونه نبود. ■ **این تفاوت به نسبت گذشته در چیست؟** در گذشته کارگردانان محدودی با نفوذ بیشتری وجود داشتند؟

امروز شرایط تغییر کرده است به عنوان مثال می‌توانی یک نقش زیبا را از یک فیلمنامه‌نویس برای یک کارگردان فیلم‌بازی کنی، آنها دانش تکنیکی لازم را دارند و به اندازه کافی برای مدیریت یک فیلم بالغ شده‌اند.

■ **این چیزی است که می‌خواهی مردم جهان در مورد ایران یا بهتر بگویم فیلم ایرانی بدانند؟** اگر مردم فیلم‌ها با کیفیت را ببینند، می‌توانند ایران واقعی را کشف کنند.